

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZEGY-EGYLET KÖZLÖNYE.

TIZENEGYEDIK ÉVFOLYAM.

SZERKESZTI:

BODOR LÁSZLÓ.

10801

KOLOZSVÁR, 1896.

AZ EGYLET TULAJDONA.

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

108067

TARTALOM.

I. Egyleti ügyek.

	Lap
Olvasóinkhoz. <i>A szerkesztő</i>	1
A méhésztéletről	11
Meghívás közgyűlésre	32
Az erdélyrészi méhészegylet rendes közgyűlése 1896. jan. 26-án Föl Budapestre	37 61
A kiállítási tárgyak beszállítása és csomagolása	63
Méhészeti előadások	105
A kongresszus előtt	201
Kongresszusi tudnivalók	202
A magyar méhészek kongresszusa (1896. aug. 21., 22., 23.) ösmerkedési estély	 254
A kongresszus megnyitása	255
Meghívó rendkívüli közgyűlésre	282
Választmányi ülés	282
Meghívás közgyűlésre	309
Egyesületi élet	310

II. Szakezickek.

A méz besűritése kérdéséhez. <i>Sötér Kálmán</i>	3
Lévlél a szerkesztőhöz. <i>Bálint Sándor dr.</i>	8
A méh méregmirigyé és fulánkja	9
»A Méh és Világa«	14
Házilag előállítható méhetető és rács. <i>Valló János</i>	18
A mézeczet készítés legegyszerűbb módja. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	19
A mézbesűrités kérdéséhez. <i>Br. Ambózy Béla</i>	48
Ha a jövedelmem nagyobb volna. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	52
Magyarország méhészetének a története	53
A méhész eszközei. <i>Keregrety Mihály</i>	54

Mesterséges méhlegelők. <i>Gallovich István</i>	65
Több röpnylás egy kaptáron. <i>Simay L. Tivadar</i>	67
A rablásról. <i>K. D.</i>	69
Két méhcsalád és egy közös méz kamra	70
A mézbesűrítés kérdéséhez. <i>Sötér Kálmán</i>	70
A méz besűrítése. <i>Csiki János</i>	73
Szemle	75, 95, 137, 169, 191, 224, 276, 296, 325.
A méhesből. <i>J. Juhos Márton</i> . 80, 103, 143, 167, 197, 231, 273, 301	
A méhészet terjedése érdekében. <i>Diri</i>	85
A mézlegelők javítása. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	88
A tavaszi anyásítás. <i>Moldován Illés</i>	89
A szalmakaptárak. <i>Prónay Albert</i>	90
Röp(ülő) nyílás. <i>Bálint Sándor dr.</i>	92
A fiasítás-rothadás	93
Egy világhírű méhészről	97
A méz besűrítése kérdéséhez. <i>Br. Ambrózy Béla</i>	99
Méhészeti előadások. <i>Kovács Antal</i>	105
Ezer év. <i>Turcsányi Gyula</i>	109
Mit gyűjtenek a méhek? <i>Sötér Kálmán</i>	111
Czél szerü-e a lépépitést gátolni? <i>Neumann Samu</i>	123
A műrajkészítésnek egy előnyös módja. <i>Csiki János</i>	125
Több röpnylás egy kaptáron. <i>Valló János</i>	129
A méz sűrítéséről. <i>Dr. Hilbert István</i>	132
»A mézbesűrítés kérdéséhez.« <i>Sötér Kálmán</i>	133
Röplyuk? <i>Simay L. Tivadar</i>	135
Önműködő kaptárszellőztető készülék. <i>B. L.</i>	136
Egy egyszerű rajfogó	141
Tavaszi tisztogatás. <i>Turcsánkai</i>	141
Új könyvek. <i>x. r.</i>	145
Apróságok	147
✓ A mézharmat. <i>B. S.</i>	153
A fiasításrothadás (költéssenyv)	155
✓ A növények mézélése. <i>W--r Főzsef</i>	157
Mennyi melegre van szüksége a méhnek? <i>Sötér Kálmán</i>	158
A kiállításról	161
Anyaelzáró rács. <i>Valló János</i>	168
✓ A mézharmat. <i>B. S.</i>	177
✓ A virágpor vagy méhkenyér. <i>Sötér Kálmán</i>	181

A mézhamisítás fölismerése. --t.	188
A collectivismus a méhészetben. <i>A. r.</i>	190
A magyar méz külföld előtt. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	193
A mûrajokról. <i>Molnár Lajos</i>	194
Megösmérik-e a méhek a hamisított viaszt? <i>Simay L. Tivadar</i>	195
Védekezés a ragadós költés-rothadás ellen. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	205
A méhek kiköltözése és annak okai. <i>Sötér Kálmán</i>	206
Értelmes állatok-e a méhek? <i>Bálint Sándor dr.</i>	210
A fûzfavesszõbõl font kaptár. <i>Valló János</i>	214
A nyári, haszonból etetés. <i>Simay L. Tivadar</i>	215
Kiírthatlan balhit. <i>Ihász Bertalan</i>	217
A méhek augusztusi etetése. <i>Szabó Imre</i>	218
Óriás mézelõ méhek	219
Új kaptár. <i>B. S.</i>	220
A Méh	221
A méhészeti oktatásról. <i>Arat</i>	237
Gyümölcsbor és méhsõr (Hydromel) készítése	240
A japáni viaszfa	244
Védekezés a békák ellen. <i>Bachmann Béla</i>	245
A magyar korona országainak mezõgazdasági statisztikája. <i>Dr.</i> <i>Fekelfalussy József</i>	246
Méhészeti törvény tervezet	249
Kirándulás Kakucsra	267
A méh-kiállítás	269
A méz besûritése. <i>Bodor László, Bálint Sándor dr.</i>	274
A méhek ellenségei. <i>Sötér Kálmán</i>	283
Gyümölcsbor és mézbor (méhsõr) készítés. <i>B. S.</i>	285
A méz besûritése kérdéséhez. <i>Neumann Samu</i>	293
Méhészetünk legveszedelmesebb ellenségei. <i>Voith Gergely</i>	300
Méhészeti szakoktatás. <i>Dr. Ribáry F. J.</i>	312
A munkások halála	315
Az ezredéves országos kiállításon a méhészeti csoportban ki- tüntetettek névsora	320
A tengeren túlról	323
A vándortanítók kimutatása. <i>Pinkert József.</i>	329
Egy új viasz-kiválasztó sajtó. (r.—)	331

III. Vidék.

A szamosujvári méhészkör közgyűlési meghívója	33
Jelentés a »Csap és vidéke« méhészkör állásáról. <i>Bacskey S.</i>	56

IV. Csarnok.

A kiállításról	228
--------------------------	-----

V. Vegyesek.

Egyletünk tagjához. A magyar méhészek kongresszusa védnöke. — A magyar méhészek országos kongresszusa. — Magyarország méhészetének története. — A méh természetrajza. — A milleniumi kiállításra bejelentett tárgyak. — »Nem fogadom el.« — „Gazdasági Zsebnaptár.« — A méz szállítása. — A viaszhamisítás fölismerése. — Új vándortanító. — Királynőt egy márkáért! — Mire jó az anyaméh-méreg	33—36
Tanulmányi kirándulás a méhészeti kongresszuson. — Mikor lesz a méhészek kongresszusa. — Csupor úr. — Kaptár megrendelés. — Beszózt lépek. — Műviasz. — Száritott virágok természetes alakban és színben. — Birs-liqueur. — A »Ház-tartás.« — Örömhír a vasutasoknak	57—60
A milleniumi méhészeti kiállítás. — A kiállítási tárgyak felküldése, csomagolása. — A »Méh és Világa.« — Magyarország méhészetének történetéből. — A »M. Közlöny« és a külföld. — Chloroformmal elkábított méhek. — Nem akar jegezesedni a méz. — Hogyan lehet gond nélkül megélni?	82—84
Választmányi ülés. — A »Méh és Világa.« — Ingyen bemenet az ezredéves országos kiállításra. — A viaszhamisítás. — Kas és kaptárgyűjtemények az ezredéves országos kiállításon. — A ragadós költés-rothadás. — Elővigyázati intézkedés a méhszurás ellen. — A viaszmoly ellen. — Méh-ellenség-e a denevér?	106—108
Lapunk jelen száma. — A kik egyesületünk tagja sorába be akarnak lépni. — A milleniumi kiállítás méhészeti csoportja. — A »Méh és Világa.« A magyar méhészek kongresszusa. — Az erdélyrészi méhészegylet méhese. — A méz besűrítése. — A kinek méhkaptárra van szüksége. — Új kaptár. — Az összegyűjtött virágport elfogadják-e a méhek? — A méhes fedele. — »Apisol.« — Sajtóhiba	149—152

- Wekerle Sándor dr. a méhészeti kiállításon. — A magyar méhészek országos kongresszusa. — Kedvezmények a méhészkongresszus tagjai számára. — A kiállítók szabadjegye a mil-leniumi kiállításra. — Gyakorlati előadás a méhészeti telepen. — »A Méh.« — A Hanemann-rács káros hatása. — A termékenyült anyaméh. — Diópálinka mézzel . . . 174—176
- Kérelem egyesületünk tagjainkhoz. — A méhészkongresszus. — Nincs raj. — Mennyit ér egy méh? — Pulyák a méhek között. — A mézes üvegek czimkéi. — A méhészek kongresszusára jel lentkezők névjegyzéke 199—200
- A tagdíjjal hátralékos tagok. — Fővárosi kiállítási olcsó lakás vállalat tájékoztatója — A méhészeti csoport bíráló-bizottsága. — A méz beszüritése kérdéséhez. — A »Méh és Világa.« — Sötér Kálmán »Véh és Világa« cz. munkája. — Mikor kerül bíráló alá a méhészeti csoport? — A szamosujvári méhészkör. — A német méhészeti szaklapok. — A hamisított méz próbája. — Csontpor a hangyák ellen. — Lapunk jövő száma i 233—236
- Második méhészeti kongresszus. — A »Méh és Világa.« — Méhgyilkolás. — Egy méhész jogtalan megadóztatása . . . 280
- A magyar méhészek II-ik országos kongresszusa. — A »Méh és Világa« második kötetének tartalma. — Felhívás. — Az elpusztult fiasításos lép használható-e? — Hogy pusztítja Jókai Mór a darázsokat? — A vándortanítók úti programja. — A hangyáknak a kaptároktól elűzése. — A gazdasági egyesületek monografiái. — »A tisztesség nevében.« 302—308
- Vámosy Mihály kitüntetése — A magyar megyei méhészkör és gyümölcsészeti egyesület — Sötér Kálmán »Méh és Világa« című munkája. — Az erdélyrészi méhészegylet monografiája. — Egyesületünk sorsolása — Az egerek ellen. — A magyar gazdasági egyesületek országos szövetkezete. — A »Fővárosi Lapok« új tulajdonosa — Meddig tartssuk az anyaméhet? — Ragadós költésrothadás Angliában. — A vérhas. — Üvegek bepecsételése való viasz — Butorok tisztítása. — Országos szőlő-épitő értekezlet 309—336

VI. Szerkesztő postája 60, 108, 152, 176, 308.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatik-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder* József főtitkárhoz intézendők (Hosszu-uteza 22.), a pénzküldemények: *Biró* Gyula egyleti pénzárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Trencsin-tér 13. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körítettek 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Olvasóinkhoz.

A »Méhészeti Közlöny« jelen számával, pályafutása *második* évtizedébe lépett.

Az eszmék küzdelmében, hol a tökéletesben keressük az örökkévalóságot; a haladás útján, hol nincs megállás, pihenés, visszatérés, hol annyi fáradtsággal, verejtékkel kell megvásárolni minden nyomot: ott rövid egy évtized. De hosszú a küzdő ember életében

Megállhatunk tehát egy pillanatra a második évtized munkája kezdetén. Nem azért, hogy pihenjünk, hanem, hogy visszapillantunk a multba; hogy megkérdezzük önmagunktól: ha vajjon hűséges letéteményesei voltunk-e ügypársaink bizalmának?

Tartózkodunk az öndicsérettől. A tényeket engedjük beszélni.

Kevesen voltunk, mikor az első ujévi üdvözetet s avval az első buzdító szót intéztük e helyről a méhészet barátaihoz.

Azóta válságos időket is kellett átélnünk.

De reményünk, folyton bő tápot nyert az ügypársak biztatásában, támogatásában s a jövőbe vetett bizodalunk: a nem lankadó lelkesedésben.

A méhészet barátai részéről fokozott mérvben nyivánuló érdeklődésben s azzal egyenlő arányu szellemi és anyagi támogatásban kerestük és *abban találtuk meg* a feleletet arra: ha vajjon lapunk betöltötte-e hivatását?

Megnyugtató ez a bíralat. Egyszersmint bizonyosságot nyujt a jövőre.

Részünkről ezt tartjuk a legméltóbb és a legbecsesebb jutalomnak, a mit 10 évi irodalmi munkáuk elősmeréseként ügypársaink nyujthattak.

Tíz évig tartó munkánk és fáradságunk jutalmát megtaláltuk az ügypársak elősmerésében.

Részünkről, e pillanatnyi nyugpontról is hálás köszönettel emlékszünk azokra, a kik, szellemi munkásságukkal lehetővé tették, hogy egyesületünk feladatát teljesithesse s lapunk tartalma a naponta fokozódó igényeknek megfélellessen s a kik anyagi hozzájárulásukkal megkönnyebbitették a terhekkal járó gondok viselését.

Uj programmot nem adunk. Célunk: a méhészet ügye előmozdítása. Azon leszünk, hogy lapunk a méhészet ügyének jövőre is igaz szószólója legyen; hogy ugy az elméleti, mint a gyakorlati téren haladni vágyók utmutatói legyünk és tanácsadói azoknak, a kik bizalommal fordulnak hozzánk.

E cél szolgálatában nem várunk anyagi jutalmat. Örömnünk: a siker, jutalmunk: a méhészet igaz barátai elősmerése.

Célunkat csak az ügypársak támogatása biztosithatja. Ezt kérve és remélve, kíván

Boldog újévet.

A szerkesztő.

A méz besűrítésének kérdéséhez.

Ignotos fallit.

Ámbár Csiki J. méhésztársunk a M. K. 1895. 9—12. számaiban sok szóval keveset mondott és semmit sem bizonyított, — nehogy valaki azt higgye, mintha talán meggyőződésemben engem is megtántorított volna: kénytelen vagyok még egy és a fenforgó vitához való utolsó hozzászólásomnak helyet kérni.

Cs. érvelései — eltekintve az ismétlésektől — mindenesetre érdekesek és alkalmasak is arra, hogy a felületesen gondolkozók megnyugodjanak bennük, — a beható bírálat előtt azonban tartahatatlank, mert a tévedések futóhomokjára vannak építve.

Csiki ugyanis az emberről és általában a melegvérű állatokról vonja következtetéseit a méhekre, a mi sarkalatos tévedés; a szellőztetést pedig — a mi a méz besűrítésénél a legfontosabb tényező¹, — nemcsak nem veszi figyelembe, hanem merőben tagadja is.

Ha ezekben nem tévedne, úgy csakugyan lehetetlen volna a friss méznek elpárolgás útján való besűrűsése, sőt többet mondok, talán fönn sem is tarthatnák magukat a méhek, a melyeknek a nélkül is, hogy a begyűjtött nektár felesleges víztartalmán ekként kellene túladniok, temérdek párát kell kilehelniök, mert az eledel gyanánt magukhoz vett méz igen sok vizet tartalmaz, a mi nem maradhat szervezetükben, hanem mint az az organicus elégs felesleges terméke kileheltetik.²

Minthogy pedig arra gondolni sem lehet, hogy a különben is felfelé törekvő párák, csupán a belső levegő feszültsége következtében a talajon álló kis röpülő lyukon kivonulnának: ha a méhek szellőztetéssel nem távolítanak el azokat, úgy a lakás, építmények és maguk a méhek is örökösen sűrű felhőbe volnának temetve, reggelenkint pedig egész tavak állanának a talajon és bennük ezer számra az elpusztult méhek.

Szerencsére azonban másképp van a dolog, — mert a méhek nem oly melegvérű állatok, a melyek környezetüknél sokkal maga-

¹ Tudvalevőleg a legnépesebb, vagyis legmagasabb hőmérsékletet tartó és legerősebben szellőztető kaptárakban sűrűsödik be leghamarább a méz.

² A Méh és Világa II-ik kötetében VIII. 7. alatt fogjuk látni, hogy minden kilogr. táplálékul magukhoz vett mézből 600 gramm vizen keil a méheknek párak alakjában túladniok.

sabb hőt tartva, tüdejükben párakká alakíthatják a vizet, oly hőmérsékletben is, midőn környezetükben igen kevés, vagy semmi elpárolgás sem történik, — hanem a hidegvérű, vagyis azoknak az állatoknak sorába tartoznak, a melyek csak annyi, vagy nem sokkal nagyobb meleget tarthatnak, mint környezetük, — nyilvánvaló tehát, hogy csak azon a hőfokon és abban az arányban alakíthatják párakká és lehelhetik ki a vizet, a milyen hőmérsékletet tart környezetük és a mely arányban az itt elhelyezett mézből is elpárolgás történhetik; vagyis: a hol a méhek párákat lehelnek ki, ott a vizrészeknek természetes úton való elpárolgása is lehetséges, sőt el sem is maradhat.

Minthogy pedig nyáron — midőn a méhek gyűjtenek — az egész kaptár területén egyenletes, 34—37 C. fok, vagyis ugyanolyan meleg uralkodik, mint a milyennél lehetnek a méhek: igen természetes, hogy a begyűjtött friss nektárból — bárhol legyen is az elhelyezve, — a felesleges víz elpárolgása nem szenved fönnakadást.

Ha a kaptár légköre annyira telítve volna párakkal, hogy természetes úton semmi elpárolgás sem történhetnék, akkor a méhek is oly telítve lehelnék be a levegőt, hogy még a táplálékul magukhoz vett mézből, a szerves elégés folyamában képződött vizen sem adhatnának túl, — légszínhálózatukban csakhamar csapadék képződne, a mi gyorsan szaporodva, rövid idő alatt megfőjtaná őket.

Ez azonban köztudomásulag nem történik, — kétségtelennek kell tehát tartanunk, hogy a kaptár légköre soha sincsen annyira telítve párakkal, hogy az már többet fel nem vehetne, -- következőleg elpárolghat a nektár felesleges víztartalma is.

Szóval, az, hogy a légkör telítettsége miatt elpárolgás útján be nem sűrűsödhetnék a friss méz: alaptalan képzelődés.

Hogy a kaptárok légköre szellőztetés által szabadul meg túlságos páratartalmától, azt a röpködő lyukon kivonuló nedves légáramlat hitelesen bizonyítja és ez vita tárgyát sem képezi; mint-hogy azonban Pettenhoffer szerint a lakások szellőztetése két módon történhetik.³ Kérdés, melyik módja van ennek alkalmazva a mé-

³ L. Über d. Luttwechsel i. d. Wohngedänden München 1858. és ugyanazt Népszerű term. tud. előadások XIV. köt. 161. l.

heknél? Csiki — ha csak nem akarta elméletét a priori tarthatatlanná tenni — kénytelen volt azt vitatni, hogy a külső és belső levegő között levő hőkülömböséget illetőleg a két különböző feszültségű légkör egyensúlyra törekvése következtében távolódnak el a párák és újul meg a levegő; mi azonban, a kik tudjuk, hogy ezen a módon nem nyernének elegendő friss levegőt a méhek és hogy a kaptárak repülő lynkán kivonuló légáramlat ezen az alapon meg sem is magyarázható:⁴ szükségképen azt a másik módot fogadjuk el, hogy eleven ventillator gyanánt maguk a méhek szellőztetik lakásukat, a miről különben betekintés útján közvetlenül is meggyőződhetünk.

Ha pedig ez a nézet helyes, — a mi kétségtelen, — ugy a légforgalom is másképen történik, mint Cs. az íróasztalnál kiszámította, — nevezetesen szó sem lehet róla, hogy a párakkal telített légkör, a kaptár felső részében, — a kívülről behatolt száraz levegő pedig lent stagnálna, — mert a kétféle levegő a ventillatio következtében folytonosan keveredik és képzelődés az is, hogy a kaptár felső részébe csak a szorosan összehuzódott méhek tömegén keresztül, párakkal telítve juthatna a levegő, mert ez is arra veszi útját, a merre a méhek ritkásabban helyezkedvén el, szabadabban haladhat, — vagyis a kaptár oldalainál.

Csak télen, ha a szellőztetés szünetel, van a kaptár felső részében stagnáló, nyirkosabb levegő, — nyáron azonban több a nedvesség alul, a hol a behatolt friss levegő, a párakkal érintkezvén, condensálja azokat. Ilyenkor a felső részekben mindig szárazabb a levegő, a mit hitelesen bizonyít az is, hogy itt leghamarább sűrűsödik a méz és első sorban itt kezdik azt a méhek pecsételni.

A Méh és Világa II. kötetének sajtó alá való rendezésével lévén elfoglalva, nincs időm, hogy Cs. cikkével részletesen foglalkozzam, csupán hozzám intézett kérdéseire akarok még válaszolni.

Hogy miért nem fogadom el az ő elméletét, — megmondom. Azért, mert a felesleges víz csak dialysis után szivároghatna ki a mézgyomorból; ezen az úton azonban nem csupán a víz, hanem a benne feloldott krystalloid cukornemek is nagy mennyiségben szivárognának át a szervezetbe, — a mi physiologiai szempontból meg nem engedhető, mert ha a vizen izzadás útján túl is adhat-

⁴ L. M. K. 1895. 16—17. l.

nának a méhek, a krysalloid czukornemek, a melyek sem el nem párologhatnak, sem a szervezetbe kiszivároghva fel nem használhatnak, lerakodnának a testben, úgy, hogy 8—10 napi gazdagabb gyűjtés után a méhek chitni vázát nagy részben czukorlerakodások tölténék ki.⁵

Azért, mert a sejtekbe elhelyezett friss méz napokon át ritkás és sok benne a nádcukor is, — nyilvánvaló tehát, hogy sem az inversio, sem a felesleges víz kiválasztása a nektár felszedésétől annak készletbe helyezéséig be nem fejeztetett; azt pedig, hogy a belső munkálatokkal foglalkozó méhek vállalkoznának erre: soha senki sem tapasztalta, — sőt be is bizonyítható, hogy ez nincs a belső munkákra hivatott fiatal méhekre bízva.⁶

Igen is mondtam és úgy is van, hogy az inversio megindul már a mézgyomorban, de nem ennek, hanem a nyálféléknek reakciója következtében, melyekkel a nectar a felszörpölés alkalmával érintkezett.

Jóllehet azonban a sejtekbe való letétel alkalmából újból érintkezik az a nyállal, — a mi az inversiot még elébbre mozdítja: úgy az inversio, valamint a besűrűdés csak napok multával, a sejtekben végződik be,⁷ még pedig a méheknek minden activ közreműködése nélkül.

Bizony-bizony, ha a méhek maguk sürítenék be a mézet, sok minden máskép történék!

A mi saját nézetemet illeti: hogy a t. olvasó közönséget ki-

⁵ Neumann S., a ki úgy látszik, jobban ismeri a dialysis törvényeit, mint Cs., elmélete védelmében bele is ment abba a physiologiai tekintetből képtelen állításba, hogy a vízzel egyetemben krystalloid czukornemek is szivárognak ki a szervezetbe. — és mert az ekként kiszivárgott czukornemekkel nem tudott másként boldogulni, rájuk fogta, hogy azok a szervezetben felhasználhatnak, l. a Magyar Méh 1895. 217. l., már pedig a méhek vérében és nedveiben — bármily gazdagon mézeljenek — nyoma sincs a czukornak.

⁶ L. M. K. 1895. 33—34. és 37. l.

⁷ Annak megmagyarázására azonban, hogy a szükségét szenvedő családok a friss nektárt vagy czukoroldatot csaknem azonnal a fiasítás élelmezésére használhatják — még sem kell csodához folyamodnunk, mert midőn a friss nektár- vagy czukoroldatot, melyben az inversio már előre haladt, a fiasítást élelmező méhek újból magukhoz veszik és az álczáknak nyújtják, ismét kétszer érintkeznek azok a méhek nyálával, a mi az inversiót annyira siettet, hogy a tiszta nádcukor oldat is alkalmassá válik az álczák élelmezésére; a besűrűdésre szükség nincsen, mert mint tudjuk, a megállapodott mézet is vízzel szokták a fiasító méhek felhigítani.

fárasztó hosszadalmas vitákat ne provocalják, mellőzők minden elméleti úton való bizonyítást, de ajánlok egy kísérletet, mely a vitát röviden és határozottan el fogja dönteni, egyszersmind pedig igazságot szolgáltat Schönfeldnek is, a ki, ha magyarul tudna, bizonyára igen sajnálná, hogy Cs. el sem olvasta a Bztg-ban részletesen leírt kísérletét — és mégis hibákat talál benne!

A jövő május hó második felében válasszunk ki az erdélyi méhészcsoport mintaméhcsében⁸ 3-4 népesebb kaptárt, — mindenesetre olyanokat, a melyeknek csak egy röpdülő lyuka van és az is alul — szedjük el a felső sorból a hátsó — többé-kevésbé mézzel töltött kereteket, egész a fiasításig, rakjunk helyeikbe üres lépeket és zárt helyiségben hordassunk fel mindegyik kaptár által 2 liter hig cukoroldatot.

A következő napon vegyünk ki mindegyik kaptárból 2, cukoroldattal megtöltött keretet, az egyiket ürítsük ki és a folyadékot zárjuk légmentesen üvegedénybe, — a másik keretet pedig sűrű sodronyszöveggel hozzáférhetetlenné téve a méheknek, akasszuk vissza a kaptárakba és pecsételjük le azokat.

Nyolc nap múlva felbontjuk a kaptárakat, kiszedjük és ki-ürítjük a sodronyszöveggel bevont kereteket.

Ha a belőlük nyert szörp nem lesz sűrűbb, a 8 nap előtt vett és pecsét alatt őrzött mintánál, úgy én nyíltan be fogom ismerni tévedésemet, törölöm »A Mész és Világá«-ból a méz besűrűdését tárgyaló §-t és Csiki méhésztársunk elméletét fogom abba beiktatni.

Ha azonban az utóbb nyert oldat sűrűbb lesz, mint a 8 nap előtti, Csiki úr vagy szives lesz megmagyarázni, hogyan vonták ki a hozzáférhetetlen oldatból a felesleges vizet a méhek, — vagy pedig beismeri, hogy üres szalmát csépett, — avagy talán meglep bennünket annak elméleti bizonyításával, hogy a mi tényleg megtörténik, tulajdonképp lehetetlen.

Én nyugodtan nézek az eredmény elé és kérem Cs. urat is, hogy a kísérlet megtörténteig sziveskedjék véleményének további bizonyítását függőben tartani.

Sötér Kálmán.

⁸ Ismerve az erdélyi méhészcsoport áldozatkészségét, azt hiszem, hogy az ügy érdekében nem lesz ellene kifogása, hogy a kísérlet — még ha kárral járna is, — az ő méhcsében történjék.

Egyletünk a legnagyobb készséggel fog arra vállalkozni. (Szerk.)

Levél a szerkesztőhöz.

Tekintetes Szerkesztő Úr!

Becses lapjának mult havi számában olvasom, hogy a lipcsei kiállításon bebizonyították a méhek száraz ürülékének létezését. Hogy a méheknek van száraz excrementuma is! A kísérlet egyszerű. Nehány kas méhet kosárba söpörnek s fehér papírra helyezik. Rövid idő múlva a papír tele van hintve száraz ürülékkel.

Engedje meg Tek. Szerkesztő Úr, hogy saját tapasztalataimra támaszkodva, röviden elmondjak egyet-mást erről a — német méhészeti lapokban régóta kísértő — kérdésről.

Mindenek előtt és fölött legyen szabad kételkednem abban, hogy a jó németek *bizonyosan, határozottan* fölismerték a méhek száraz ürülékét, azon a fehér papíron, az ott lévő sok egyéb, mindentéle alaku és minőségű törmelék között.

Schönfeld a »Bienen Zeitung« (nördlingeni) 1883-ik évfolyama 184—185. lapjain Abbot-val és Spitz czel szemben kifejtette a száraz ürülék valószínűtlenségét. — Ugy látszik azonban, a német méhészeknek mindenképen száraz excrementum kell, mert még mindig kutatnak utána mindenütt, csak ott nem, a hol legelső sorban kellene: a méhek vastag belében.

Ami ezek után a saját tapasztalataimat illeti, azok Schönfeldnek adnak igazat. A méhek ürüléke nem száraz, hanem kevert.

»A méh természetrajzá«-hoz vizsgálati anyag gyűjtése céljából az év minden szakában meglehetősen számu méhet kellett bonczolnom. A bonczolásokról fölvetett jegyzeteim szerint eddigelő egyetlen esetben sem találtam a méhek vastag belében száraz (szilárd) bélsarat, olyant t. i., a milyent pl. a hernyók vastag belében találunk. Mert hiszen csak az ilyen természetű bélsarat mondhatjuk száraznak. Hanem igenis találtam többé-kevésbé higan folyó, vagy *híg* kásás bélsarat. Kásás kületem a bélsárnak a benne fölhalmozott nagyobb mennyiségű himportok s kis apró, többé-kevésbé orsó-, csévealaku, eléggé plasztikus, fehér rögök teszik. Sok esetben főleg ezen rögök teszik sűrűvé a bélsarat. Eddigi vizsgálataim szerint ezek a fehér rögök legnagyobb részben az ugynevezett »végbél-mirigyek« váladékából állanak, bele keverve a méhek sajátos emésztésénél létrejövő csapadék-hártyák foszlányait s más kis rögöket. Himportokat csak elvétve találtam bennök. Festékek iránt egészen

másként viselkednek, mint a többi béltartalom. Van ezeken kívül a méhek bélsarában is épügy, mint más állatokéban, sok el nem használt emésztő nedv s a Malpighi-féle edények váladéka stb.

A vastagbél tartalma mindig erősen szagos, kellemetlen bűzü, nyárban kevésbé, tavasz felé inkább, ami nagyon is természetes. A heréké mindig erősebb »illatu«, mint a munkásoké. Szine a világos sárgás, vagy szennyes fehértől a barnás sárgáig minden árnyalatu lehet.

Etetési kísérleteimnél tartottam heréket s munkásokat 6—7 napig is, kis dobozba bezárva. Ilyenkor csak a legutolsó kényszerűségben bocsátják el bélsarukat. De a doboz fenekén soha sem találtam száraz ürüléket, hanem igenis a fennebb említett cséve alaku rököket megszáradva, kisebb-nagyobb sárgás-barna folt közepette; jeléül, hogy a bélsár folyékony része beszívódott — legáltalában részben — a doboz fenékdeszkájába.

Mindezek daczára nem lehetetlen, hogy a német méhek időnként nehéz székelésben szenvednek s ilyenkor szilárd excrementumot ürítenek ki. Vajjon nem ilyen volt a lipcei család is? Mr. Abbot különben azt is ajánlotta, hogy szük ládába csomagolva küldjük utra a méheket, mert akkor biztos lesz az eredmény.

Bálint Sándor dr.

A méh méregmirigye és fulánkja.¹

Az ugynevezett méregmirigy, egy hosszabb, vakbél alaku edény, mely mell felé ketté ágazva helyezkedik el az altestben, vezetéke pedig ennek végén egy körte idomu tömlővé tágul és a fulánkkal lép összeköttetésbe. A méregmirigy kiboncsolásához nem kívántatik valami nagyobb ügyesség; ha a fulánkot lassan huzva kiszakítjuk, rendszerint maga után vonja az egész méregmirigyét, — csak az üveglapra kell azt fektetnünk, hogy görcsővel megvizsgálhassuk.²

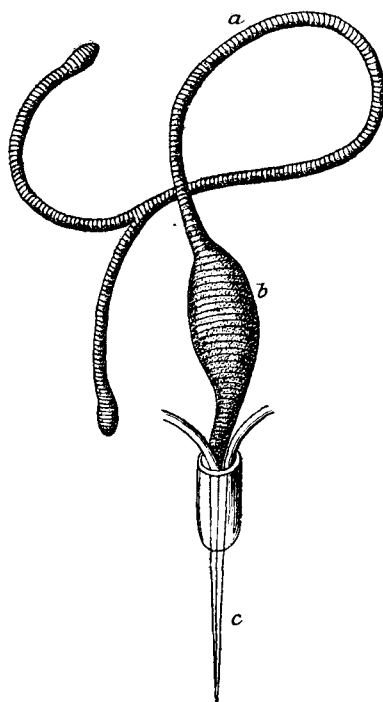
Alakjára nézve, a méregmirigy egy, egész hosszában üres cső, tehát összehasonlithatatlanul különbözik a nyálmirigyektől; de falá-

¹ Mutatvány Sötér Kálmán „Méh és Világa“ czimü munkájából.

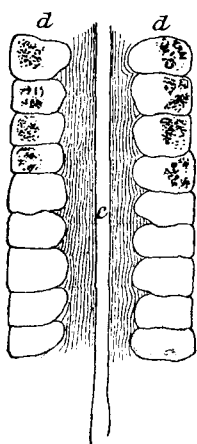
² L. Suckow : Heusinger's Zeitschrift B. II, Tf. XIV. fig. 38. és II. Holz B. Z. 1883. 194--195 l.

nak szöveti szerkezetét tekintve, azonnal felismerjük benne a mirigyet, mert a finomabb hárttyát képező felhám alatt testesebb sejtszövet látszik, melyben — különösen ha kali lugban kiáztatjuk — erősebb nagyítással még az egyes sejtek alakja is jól kivethető. Mindezek kifelé többé-kevésbé szabályos hatszögeket képeznek, befelé pedig, — a hol a gyűjtő csatornába szolgálnak — tompa kúpokba huzódnak össze, vagyis a cső falaiban vannak a mirigysejtek, középett pedig halad a csatorna, mely az elválasztott nedveket a méregedénybe vezeti.³

A méregmirigy különösen a hangyasavat — bizonyos fehérnye neműekkel vegyülve — választja ki a vérből; s a váladék eredeti rendeltetése alig le-

1. egész terjedelmében; a) mirigy, b) méregtömlő, c) fulánk.

2. a méregmirigy átmetszete erősen nagyítva; d—d mirigyek, c) méregcsatorna.

hetett más, mint az, hogy általa a letett peték helyükhöz köttessenek, — a tojó anyák most sem használják azt másra; a munkások azonban, a melyek rendszerint nem raknak petéket, mint erre is alkalmasat, fulánkjuk megmérgezésére használják azt.

Egyben tévesnek kell nyilvánítanunk azt a több oldalról felmerült állítást, hogy az anyának nincsen méregmirigye,³ — mert nemcsak hogy van, de jóval fejlődöttebb is,

³ Igy Dzierzon : Theorie u. Prax. III. Aufl. 1852. 113. l., — ugy M. Beyer: Illustr. neust. Bienfrd. III. Aufl. 13 l., Kirsten : Kathechismus d. Bzucht. 1852. 10 l. és Vollst. Wörterbuch etc. 103 l., — valamint Hannemann B. Z. 1847. 38 l.

mint a munkásoké;⁴ a himeknek azonban, valamint fulánkjuk, ugy méregmirigyük sincsen.

Mindezeken kívül vannak még a test különböző pontjain apróbb mirigyek, a melyek fontosak ugyan a rovarra, kevésbé érdekes voltuknál fogva azonban részletes ismertetés tárgyát nem képezhetik; legérdekesebb még az a finom fonál idomu mirigy, mely a fulánk tövében van⁵ és azt a characteristicus szagu, olajos természetű nedvet választja el, mely a fulánk gépezetét tartja sikamlós állapotban.⁶ Ehhez hasonló — csakhogy jóval kisebb — mirigyek vannak egyéként minden izületben.

Végre csak röviden legyen megjegyezve, hogy már az álczáknál is ki vannak fejlődve bizonyos mirigyek, — legjobban pedig egy pár a fő alsó részében, mely a bábíng megszövéséhez szükséges, tulnyomóan chitin tartalmu nedvet választja el, a bábnyugvás folyamában pedig nyálmirigyé alakul át.

Ezzel be is fejezhetjük a bonczteni vizsgálatot, — mert immár ideje, hogy megismerkedjünk a méhek érzékszerveivel.

A méhésztélyről.

A méhész téli teendői.

A december 21-iki méhésztélyen *Weder* József méhészegyleti főtitkár tartott szabad előadást, igen szép számu hallgatóság előtt.

A terjedelmes előadásból adjuk a következőket.

A méhek eltelelésével nem szünt meg a méhész teendője. A tél is munkát ad minden jóraivaló méhésznek, ha nem akar hátramaradni tavasz nyiltával. A téli hosszú estéket megrövidíthetjük hasznos méhészeti olvasmányokkal s változatosság kedvéért, előkészítjük a jövő évre szükséges *eszközöket*.

Régi igazság, hogy czélszerű és jó eszközök nélkül nem lehet jól méhészkedni.

⁴ Már Swammerdamm Bibel d. Nat. 101 l. és Réamur: Physic. oec. Gesch. d. B. 121, l. Ujabban dr. O. J. B. Wolff: Das Riechorgan d. B. 136—137 l. ¹ jegyz.

⁵ Leírását l. Leydig: Müller's Archiv 1859. 86 l. — és H. Holz B. Z. 1883. 195. lap.

⁶ L. Dr. Leuckart B. Z. 1855. 202 l. és dr. Siebold B. Z. 1867. 158—159 l. * alatt.

Első eszköz, igen természetesen, a *méhkas*. Ezt azonban nem szándékom ez alkalommal tüzetesebben tárgyalni, fenntartva e fontos kérdést külön előadásra, mely alkalommal a különböző rendszerű kaptárakat be is mutathatom.

Most csak a *szoros értelemben vett* eszközök felett szándékozom rövid szemlét tartani.

Ebben a kérdésben az a tapasztalatom, hogy a méhészek legnagyobb része sokkal több szerszámot használ s még többet szerez be, mint a mennyire szükség van. Ezzel nem akarok ártani a reklámoknak, de mégis meg kell mondanom a véleményemet épen a *méhészet és méhészek* érdekében.

Ha számbavesszük a szükséges méhészeti eszközöket: nem lehet oka a miatti panaszra a kezdőnek, hogy sokba kerül a műméhészet és elvész a szerszámok labirintusában.

Egy *horog*, vagy *csipesz* feltétlenül szükséges, melylyel a kereteket kiszedjük. A horgot czélszerűbbnek tartom a csipesznél. Mert ezzel kevesebb méhet ölünk meg. — Ennek a segélyével csak kimozdítjuk helyéből a lépet és azután kézzel vesszük ki és úgy is helyezzük vissza. A csipesszel való bánás egyszerűbb s főként a gyakorlatlan kéznek könnyebb; ezért a kezdőnek inkább ajánlom.

Szükséges szerszám a *lépbak*. Sokféle rendszerű van forgalomban; hiszen, mondhatni, hogy minden zsenialis kaptártalaló és gyártó, kifundál egy-egy lépbakot és ha rossz is: buzgólkodik a terjesztés honboldogító munkájában.

Én, deszka-lapokból összeszögzett *fiókot* használok e célra, mely olyan széles, hogy az oldalokon a keret, a füleknél fogva megáll. A fiók egyik oldala (hosszvonalon) nyitva van, hogy az esetleg lehullott méhek könnyebben besöpörhetőek legyenek. Ezt minden méhész maga elkészítheti.

Egy élesre fent, lapos, vékony kés megteszi a szolgálatot, mikor herefiatást kell lekupolni, vagy a pergetésre szánt lépes mézet kell megmetszeni. Ha még fölemlitem a *kaparó vasat*, melynek segítségével a kaptár oldalfalait és a hornyokat megtisztítjuk: tisztában vagyunk a *legszükségesebbekkel*.

Hiszen Berlepsch még keret-*fogót* sem használt s azt mondta, nem is méhész, a ki fogó nélkül nem tud méhészkedni. Én azonban még a szükségesek közé sorozom az *arcz-védőt* is, mint a

kezdő méhészek egyetlen biztatóját és biztosítóját s a melyet, néha, ha mindjárt titokban is: a veterán méhészek is igénybe vesznek.

Ez a szerszám is sokféle alakban kerül piacra; általában drágák és sok még nem is jól konstruált. Egy igen praktikus arcvédőt láttam *Sötér* Kálmánnál, a mi nagy mesterünknel, Inámba, melyet nyugodtan ajánlhatok minden méhésznek. Ez nem egyéb, mint egy sodrony-szövetből készült kürtöcske. Olyan széles, hogy a fej kényelmesen befér. Felül szövettel bevonatik, alól szintén szövetet varrunk, a mely a nyaknál összevonható legyen. Ehez az arcvédőhöz csak egy darab sodrony-szövetet kell venni, a mi nek az ára nem több 30—40 krnál, az összeállítást a méhész is elvégezheti. Ennek az arcvédőnek az az előnye is megvan, hogy nem meleg, miután a lég körös-körül járhat.

A *seprő* a méhesben nemcsak a tisztaság jelzője, melylyel megszabadítjuk a kaptár lakóit a kártékony élősdiektől, hanem avval söpörjük a méheket is pergetésnél, műrajkészítésnél sat. A felett is sokat vitatkoztak már, hogy melyik volna a helyesebb, a tollu-e, vagy a kefe, avagy pedig mellőzzük mind a kettőt (a méhek áttelepítésénél) és a keretről rázással távolítsuk el a méheket? Részemről, a finom szőrméből készült, egy-két soros kefét tartom legcélszerűbbnek, a melyet, mielőtt használatba vesszük, jól ki kell mosni, hogy az állati szagot veszítse el.

Habár csak most szólok a szükséges méhészeti eszközök között a *füstről*: mégsem tagadom annak fontosságát. Hiába törekednek a méhészek, a neki vadult fulánkossal screegekkel vívott szelidítő harcban füstnélküliségre: azt mégsem nélkülözhetik.

Miféle füstöt használjunk?

Annnyiféle már a füst is, hogy méltán kérheti a méhész: melyiknél nem megy füstbe a pénz? A *marhaganéj*, ez az ősi szer. szám, mely a nagyapáink kelenczéből se hiányzott, habár a katholicusokban nem szalonképes, azért mégsem vitathatja el senki fia régi polgárjogát s daczára alacsony származásának, elsőségét, — különösen pedig a rajfogásnál, — számos, bemutatott előkelőség fölött.

A *tapló* régi jó renoméja érdekében sem árt szót emelni, mert a hálátlan utókor maholnap ezt is kifüstöli az igazi méhész-füstölők sorából, csupán azért, mert nem sokkal előkelőbb előbbi társánál s nem igen lehet belőle »forgalmi cikket« csinálni.

Nó hát, ha most apológiát mondok ezek érdekében, nemcsak a több százados tradíciót védelmezem, hanem az igazi méhészfüstöt is.

Ezzel azonban nem akarom a *dohány*-füst érdemeit csökkenteni. Hiszen egy igazi méhészt alig képzelek pipa nélkül és a »belső« munkához alkalmasabb füstölőt, mint a pipadohány. A szűzdohány korszaka lejárt ugyan, de azért ne higyjük, hogy méhészfüstnek trafikdohány ne volna épen olyan jó. Csak egy dohányt nem tartok alkalmasnak erre a célra: az erős *külföldi* dohányt. Egy alkalommal úgy elkábultak a külföldi dohánynyal füstölt méheim, hogy egy része lehullott és hosszas ideig fetrengett a földön.

Szólanom kell még a *műlépről*. Ennek is, mint mindennek, vannak ellenségei és barátai.

A mi nagy mesterünk, *Sötér*, azt mondja, hogy neki nem szükséges a műlép, mert a nélkül is épített tetszés szerint, munkás-méh sejtü lépet. Mikor a család megfelelően előre haladt: egy-két here-lépet ad be s ezzel megakadályozza a herelépet építést. Nó, de a ki időt és anyag veszteséget akar kimélni, annak jó szolgálatot tesz mégis a műlép. Csak arra ügyeljünk, hogy biztos helyről szerezzük, hogy tiszta viaszból kapjuk. A műlép ragasztás és keretkészítés is téli munka. Ezért elmondom azt is, hogyan kell ragasztani a műlépet? Én vízfürdőben megolvasztom a tiszta sárga viaszot, a keretet élére állítom a műlépet egy deszkalap segélyével, kávékanállal merített viasszal öntöm végig a műlép keretét érintő élét, a fölösleget lecsorgatva. Nehezebb ragasztani a kiépített, különösen a fiatal lépet, mert a viasz forrponjtával a sejt is olvad. Erre a célra gummi arabikum, vagy az ugynevezett pap-csiriz alkalmasabb. Berlepsch tenyő-szurokkal vegyítette a viaszot, hogy kisebb legyen az olvadási hőpont, Vogel pedig propolis port kevert a viaszba

»A Méh és Világa.«*

Minden méhészt s a méhészet minden barátját érdeklí s kell hogy érdekelje, a *Sötér* Kálmán korszakot alkotó nagy méhészeti munkája.

* *Irta Sötér Kálmán*, kiadja az erdélyrészi méhészegylet Kolozsvárt, 1895. 500 nagy 8-adrétü finom velin papíron, számos illusztrációval. Kapható minden könyvkereskedésben, ára 4 frt 50 kr.

Ezért, azt hisszük, szolgálatot teszünk avval is, ha bár kivonatosan, ösmertetjük e munkáról eddig megjelent bírálatokat.

A „*Hazánk*“ (1895. 306-ik szám) a következőkben ad kifejezést a jeles szaktudós iránti elösmerésének.

Amateur tudós nagybecsü művének első kötete fekszik előttünk. Hatalmas alapvető munka. Évtizedek tanulmányait, megfigyeléseit, tapasztalatait füzte szerves egésszé tudós szerzője. A mit a méhek világában göröcső mellett, a napról-napra való, ugyszólván együttélés útján megláthat a hivatott szem: azt mind benne találjuk. Nagy ügyszercetet, hosszú évek fáradságos munkája volt szükséges hozzá, hogy Sötér Kálmán ez első kimerítő méhészeti szakmunkát megírja. S nagy vállalkozás volt az erdélyrészi méhész-egyesülettől e négy kötetes, diszesen kiállított, számos illusztrációju munkának könyvpiaczra bocsájtása. Az előttünk fekvő kötet az elméleti részt foglalja magában. Megtaláljuk benne mindazt, a mit Berlepsch, Dzierzon, Vogel s a méhészirodalom megannyi kiváló munkása e tárgyban szóvá tett. S mindez kritikái megjegyzésekkel levont következtetésekkel tetézve, úgy, hogy nemcsak a méhészirodalom legkiválóbb munkája e nagy mű, hanem a gyakorlati méhészek számára is megbecsülhetlen anyag.

A magyar méhészirodalom szegény és avultas. S így, a ki nem sajátított el idegen nyelveket, annak e gyönyörű tudományág hozzáférhetetlen. A méhészirodalom megnyílt *Sötér* munkájával minden érdeklődő számára. Mi örömmel üdvözljük Sötér művét, mert a magyar tudományos irodalom, a mai viszonyok közt, csak úgy erősödhetik meg, ha az amatőr-tudósok, kik lelkük hevével, ambíciójuk, munkásságuk egészével csüngnek a tárgyon s adatmorzsát morzsához hordva, hosszú idők munkásságát alapos műben bocsájtják a köz gyümölcösöző tőkékéjékként világgá.

A »Nógrádi lapok« reprodukálja a »*Hazánk*« ösmertetését, arra a következő helyes megjegyzést teszi:

Örömmel vettük át e könyvismertetést egyik fővárosi lapból, megjegyezhetjük azonban, hogy Sötér Kálmánnak: »A méh és világa« címü monumentális művéről e lapokban, még megjelenése előtt, már ismételten tettünk említést, miután alkalmunk volt betekinteni a műbe; és mert a szerző, ki olykor-olykor lapunkat is felkereste jeles cziekeivel, előttünk nem idegen, a tudományánál

fogva is nagyrabecsült férfiú. Meg kell továbbá jegyeznünk, hogy a fenti ismertetésben tévesnek tartjuk azt a kitételt, mintha Sötér Kálmán amateur-tudós volna; oly értelemben igenis, hogy nem czéhbeli, nem ex professo-tudós; elfogadjuk az epithetont, ép úgy, miként Madách Imre, az »Ember Tragédiája«-nak halhatatlan költője is amateur volt és mégis, midőn napvilágot látott korszakos műve, azonnal és készséggel meghajolt előtte az egész író-világ; így bizton hisszük, hogy mihelyt Sötér Kálmán művének második kötete is meglelen, tagjai sorába méltatandja őt a Magyar Tudományos Akadémia is; mert a méheknek ily világra szóló monografáját s ily szépen: Sötér Kálmán előtt még nem írta meg semmiféle nemzet fia.

Az »Erdélyi Napló« többek között a következőket írja a *Sötér* munkájáról:

»A magyar méhészetnek és méhészeti irodalomnak az 1895. évvel kezdődik az új korszaka. *Sötér* Kálmánnak most megjelent műve olyan alapkő, melyen az egészségesebb irányu, tartalmasabb, önálló méhészeti irodalom kifejlődését teljes reménnyel várhatjuk.

Sötér hivatva van, hogy a méhek világának a titkait ellesse, csodáit megmagyarázza, rejtélyeit föltárja. Méltán fogják ezután a *Sötér* nevét a nagy méhészeti író és experimenter: a *Berlepsché* mellett említeni. Kevés természetrajzi írónak van meg ez az adománya, hogy az olvasót úgy magával tudja ragadni és a tudományos fejtegetések útvesztőjében oly biztosan vezetve olvasóit, oly élvezetesen — kerülve a száraz leírásokat, magyarázatokat — tudja megösmertetni a méh bámulatraméltó és még sok tekintetben maig is rejtélyes szervezetét, életműködését, nagyszerű munkásságát.

Dicsőségére válik a magyar méhészeti irodalomnak e mű, mert ilyen teljes, a méhre vonatkozó összes ismereteket kritikailag méltató mű, az egész világ egyetlen nemzetének méhészeti irodalmában sincs.

A »Kolozsvár« tárczában ad terjedelmesebb ösmertetést.

E jeles ösmertetésből adjuk a következőket:

V. Berlepsch klasszikus műve óta nem jelent meg oly méhészeti szakmunka, mely az elért eredményeket az ujjakkal összevetve, de velök kibővítve dolgozta volna föl. Mind mostanig egyetlen mű volt a Berlepsch »Die Biene und ihre Zucht etc.« cz. könyve, mely a méhészetnek úgy tudományos, elméleti, mint

gyakorlati részét igazán tudományos alapon tárgyalta. Nemcsak nálunk, de a külföld nagy nemzeteinél is, a Berlepsch műve volt a méhészbibliája, melyhez fordult kétségeiben — és bizony nem fordult hiába.

Nekünk magyaroknak — bár szép és dicsőségünkre való régi méhészeti irodalmunk van — semmilyen újabb könyvünk se volt e téren eddig, csupás kis gyakorlati népies füzetkék. (A dr. Rodiczky könyve szép reményekkel kecsegtető kezdés maradt.)

Ilyen sivár viszonyok között, mint a puszták szomjuságtól elepedt fiának az oázis, oly nagy meglepetést és örömet szerzett a magyar művelt méhészbizottságnak Sötér Kálmán, kiadván 20 évi folytonos munkálkodása gyümölcsének, »A Méh és Világának« első részét, a méh természetrajzát. Ez a hatalmas, 500 nagy 8° lapra terjedő füzet csak első része a nagy műnek, melyet még három hasonló terjedelmű fog követni.

Oly munka ez, melyet méltán állithatunk a Berlepsché mellé. Mert habár a viszonyoknál fogva nem is dicsekedhetik a Leuckart és Siebold új fölfedezéseivel, elévülhetetlen érdeme maradt, hogy a méhészeti irodalom rengetegét, (ugy a német, olasz, francia, angol, valamint a görög és latin nyelven megjelent értekezéseket is) önállóan dolgozta föl és egyes irányok es teóriák keletkezését s fejlődését egészen korunkig nyomon kíséri, sokat adván hozzájuk saját tapasztalatai gazdag tárházából. Ugy, hogy az egésznek fejlődését egész mostanig magunk előtt látjuk lefolyni. Mondhatjuk ezért, hogy Sötér a méhészetnek oknyomozó történelmét írta meg e munkájában, bele szöve a tudományos bonczani és élettani leírásokba.

Üdvözljük azért a nagyszabású művet a magyar géniusz nevében!

A mű kiállításáért dicséret illeti Ajtai K. Albert kolozsvári cég nyomdáját.

Ismertetésünk hiányos volna, ha elismerésünket nem nyilvánítanók az Erdélyrészi Méhészbizottságnak, a mű kiadójának, mely szerény viszonyai közepett is — nem riadva vissza a nagy anyagi áldozatoktól — ily nagybecsű művel ajándékozta meg a magyar méhészbizottságot.

Házilag előállítható méh-etető és rács.

A »Méh. Közlöny« 12. számában azon ajánlással reprodukálja az »Oe. U. B. Ztg.« a méhek etető edényére vonatkozó közleményét, hogy ilyenmü edényekül legajánlatosabbak az üveg- és porcellánedények. Vajmi gyakran előfordulhat azon eset, hogy a méhésznek sürgősen volna szüksége, még pedig több, vagy sok etető edényre; ilyenkor aztán még a városban lakó méhésznek is ritkán van alkalma az etetésre alkalmas üveg- vagy porcellánedényeket beszerezni, hát még ki falun lakik! Nehogy a talán szükségét szenvedő méhek az etető edények beszerzéséig is kárt szenvedjenek, rövid idő alatt bármennyi etetőt könnyü szerrel maga a méhész is készíthet, feltéve, hogy az etetésre legalkalmasabb edényt: a lépet használni nem tudja; mert tagadhatlan bár, hogy az üveg- és porcellánedény jobb az érczből való edénynél, mindazonáltal bárminő lépbe is önthetjük a méhek etetésére szánt folyadékot, kissé meg kell azt melegíteni s úgy langyosan vékony sugárban 2—3 araszos távolságból a sejtekbe csurgathatjuk. Ha cukoroldattal etetünk, erre a méhek hamarabb ráakadnak, ha lépbe van öntve, mert különben edényekből etetve, a cukros vizet mindenkor némi csekély mézzel illatossá kell tennünk, hogy a szag a méheket az etetőhöz csalogassa. Legkönnyebben azonban úgy szedik fel a méhek az etetésre szánt cukor- vagy mézoldatot, ha az lépekbe van öntve s ez aztán a fészek közelébe is elhelyezhető. Feltéve azonban, hogy a méhész az etetésre lépeket nem használhat, vegyen kártyapapírt (pappendeklit) szabdalja fel oly alakra, a miképpen a dobozok (skatulya) tetei készítvék s a sarkakat ragassza vagy fűzze össze, ezután ezen vályucsákát olvasztott viaszba vagy paraffinba mártsa; szükség esetén egy néhány millygyertyát felolvaszthatunk. A viasz vagy paraffin nemcsak vízhatlanná teszi a kártyapapírt, hanem simává is s miután ilykép a méhek a szálakban meg nem akadnak, a kártyapapírt össze sem rágják, illetve szét nem szedik.

Egyik-másik méhésztárs azért nem használja a Hanemann-féle rácsot, mert méheit félti, hogy az átjáró hézagok éles pléh-szélein szárnyaikat rongálják, vagy alig használ néhány [] cmnyi darabot, annyira takarékoskodik a ráccsal. Mindkét esetben úgy segíthet magán a méhész, ha a rácsot maga készíti. Pontos méretü (4*2 mm. széles) lyukvágóval lyukassza ki a kártyapapírt, de az átjárókat

ritkábban készítse, nehogy a kártyapapír elgyengüljön s ezen át-
járót hasonlóképpen, olvasztott paraffinba kell mártani. Ilyen rács
nemcsak olcsó, hanem a méhek szárnyait sem horzsolja.

Valló János.

A mézeczet készítés legegyszerűbb módja.*

A »Méhészeti Közlöny« előbbi évfolyamaiban részletesen tár-
gyaltam már a mézeczet készítést; engedek azonban e lapok t.
szerkesztője felhívásának s tekintettel a később jött tagokra: kész-
ségesen megadom a lehető rövid utasítást a mézeczet készítéshez,
kibővítve az *újabb tapasztalatokkal*.

Első minőségű mézeczethez, különösen az asztali eczethez, aján-
lom a pergetett mézet. Kitűnő eczetet állithatunk azonban elő *bár-
mely* mézből, a mely nem penészes, nem dohos, egy szóval, nincs
megromolva; sőt, még a bor, vagy konzervek készítésénél nyert
mézhab is alkalmas erre a célra.

Első szabály, hogy a mézet, vagy mézes vizet, mit például
a csömöszölt méz feldolgozásánál nyerünk: előbb engedjük *kiforrani*,
mint a mustot és azután készítsünk belőle eczetet. Mikor az ugy-
nevezett rohamos forrás megtörtént: alkalmas a mézbor az eczet
készítésre.

A méz felhígításánál, egy kiló mézhez 4--5 liter vizet adjunk.
Minden víz jó erre a célra, a mi *ivásra* használható. Minél keve-
sebb vízzel hígítjuk a mézet: annál erősebb lesz az eczet. De a
klosterneuburgi mustmérő szerint 9--10 foknál erősebb mustot fő-
lősleges készíteni; mert későn forrik ki, az eczeterjedés is lassabban
megy.

A mézborból is *eczeterjedés* útján lesz eczet, mint minden
más borból.

Az eczeterjedést legkönnyebben előidézhetjük, ha tiszta, jó
bor-, vagy mézeczetet öntünk a vízhez. Még jobb, ha eczet-ágyat
vagy eczet-anyát (Essig-Mutter) adunk hozzá. Ez utóbbi, a valódi
eczet fölött lebegő, kocsonyaszerű képződmény, mely bizonyos vas-
tagodás után a fenékre süllyed s ott, rétegenként megülepszik.

Ha jó eczetet, gyorsan akarunk előállítani: minél szélesebb

* Számos tagtársunk kívánatára adjuk t. munkatársunk leírását.

száju edénybe öntsük az erre szánt bort. A ki csak kicsinyben akarja előállítani: vegyen ugorkás üveget; nagyobb mennyiségnél pedig, péld. egy kifenekelt hordót. Előbb az eczet-képzőt kell az edénybe tenni s azután öntessük reá a bort. Lényeges és szem elől nem tévesztendő szabály, hogy kezdetben *kevés* bort kell az ágyra önteni. Négy-öt ujjnyi bor elég az első felöntésre. Öt-hat naponként önthetünk ismét ugyanannyit, míg elkészül az egész mennyiség. Az eczeterjedés annál gyorsabb, minél több levegővel érintkezik a bor. Ezért kell kisebb részletekben felönteni a bort. Ha az eczet-ágyra egyszerre sok bort öntünk, fölötte későn érik eczet. De az is megtörténhetik, hogy az eczetgombák helyett *penészgombák* képződnek. Ebben az esetben eczet helyett zavaros, vagy keserű, szagos, használhatatlan folyadékká változik a bor.

A ki nem szerezhet *teljesen megbízható* helyről tiszta bor-, vagy mézbor-eczetet, eczet-ágyat, vagy eczet-anyát: egy darab, vékonyra vágott piritott kenyeret tegyen a borba, úgy, hogy uszék a felületen. De az is jobb, ha előbb eczetben megáztottuk. A kukoricacsutka s a többi, ehhez hasonló anyagok mellőzendők.

Az eczetképződéshez első sorban *meleg* kell. Ha a meleg mellett *légvonatot* is van: még gyorsabb a processus. Ezért készítik a francziák *szabadban* a gyümölcsbor-eczetet, mely czikkben nagy kivitelük van. Ezt természetesen csak nyárban lehet végezni. Hűvös időben az eczetes edényünk fűtött helyen kell állani. Ezért (igen helyesen) a jó gazdasszony a kályha tetején tartja eczetes üvegeit.

Minthogy az eczetképződés nem egyéb, mint a bor élegülése (oxidatio), önként következik, hogy a képződés időszakában nem szabad a levegőtől elzárni, sőt ellenkezőleg, csak egy rétü, ritka szövettel kell lekötöni, hogy por, piszok, légy, darázs, különösen az *eczet-légy* hozzá ne férhessen.

A melyik eczetet az eczet-légy (muslicza) ellepi: az tönkre megy. Ezért, ha minden vigyázat mellett meglepnék az eczetet: azt meg kell szűrni és más edénybe tenni.

Ha az eczet másik ellenségét, a *penészgomba* (borvirág) jelenlétét tapasztaljuk: ebben az esetben is haladék nélkül segíteni kell a bajon, még pedig úgy, ha cserép, vagy porcellánedényben, a forrponctig hevítjük és kihűlés után friss eczet-ágyra öntjük. Ez fáradságos munka; azért óvakodjunk a penészes bortól; a penészes

bort addig ne öntsük eczetre, míg előbb forrpontig nem hevitettük, mert még a jó eczetet is megrontja. Ha nagyon penészes: legjobb előnteni.

Helytelen felfogás az, mit sok háznál gyakorolnak, hogy az eczetre mindenféle bor jó. A zavaros, salakos bort előbb meg kell szűrni, a melyik pedig megromlott, kellemetlen ízű: azt ne öntsük eczetre, mert a jót kockáztatjuk a miatt. Kivétel a *nyulós* bor. Ebből, ha a nyulósság nem nagyon régi, — lehet jó eczet.

Még csak azt tartom megemlítésre méltónak, hogy ha az eczet elkészült, jól *zárt edényben* kell tartani, mert nyitott, vagy lazán fedett edényben visszafejlődik, veszíti erejét.

Dr. Ribáry F. J.

A téli fiasításról.

Igen fontos a méhcsalád fejlődése, erősödése s így, a következő méz-szüret szempontjából is, hogy az anyaméh mikor kezdi a fiasítást?

Némely méhész a korai fiasítást a jó telelés kedvező eredményének tartja; sőt, az ujoncz éveken már jól túlhaladott méhészt is hallottam dicsekedni, hogy január végén és február elején már bőven volt fiasítás kasaiban.

Pedig, épen ellenkezőleg, a kora téli fiasítás nem hogy előnyére válna, hanem hátrányára van a családnak. Mert sok évi tapasztalatomból meritem a bizonyítékot arra, hogy minél később veszi kezdetét a téli fiasítás, annál gyorsabban fog népesedni a család s annál bizonyosabb, hogy a várt időre lesz a legjobb erőben.

A korai fiasításnak egyik hátránya, hogy a család arra az időre erősödik meg, midőn a szabad természet még nem nyújt eledelet, tehát a kaptárbeli készletet kell fogyasztaniok, miből nemcsak az következhetik, hogy a készletet idő előtt elfogyasztják s akkor a család élelem hiányában elvész, mert a méhész vagy nem veszi észre a bajt, vagy nem segíthet, de másfelől a nagyobb fogyasztás idő előtti kiröpülésre is ösztönzi a méheket, minek elmaradhatlan következménye, hogy nagyobb mennyiség elpusztul, kinn dermed meg.

De még bekövetkezhetik az a baj is, természetesen nem fiatal anyáknál, hogy a korán kezdett fiasítás következtében kimerül az anya

s épen akkor nem teljesítheti hivatását, mikor a legnagyobb szükség van arra.

Ennek tulajdonítom, hogy láttam méhcsaládot, mely Hugó-napján már mondhatni teljes erőben volt s a fő mézelés kezdetéig annyira leapadt, hogy a mézelő családok sorában nem is számított.

Azt is tapasztaltam, hogy az idő előtt fiasítás leginkább azoknál a családoknál fordultak elő, melyek olykép voltak eltelelve, hogy hajlékuk, a változó hőmérsék káros befolyása ellen nem nyújtott kellő védelmet. Ilyen a szabadban való telelés, ha nem gondoskodik a méhészt olyan burkolásról, tömésről, mely a kaptárbeli meleg lehető egyformaságát biztosítsa.

A szabadban telelt paraszt kasokat se említhetem kivétel gyanánt; sőt ezek leginkább ki vannak téve a váltakozó hőmérsék befolyásának s a hő emelkedésével, hamarabb kezdetét veszi a fiasítás, annál is inkább, mert a paraszt kasban magában a telelő csomóban is nagyobb a hő, mint a Berlepsch-kaptárban. Innen van, hogy a Berlepsch-kaptárban szabályosan eltelelt méhcsaládban az anya később kezdi a fiasítást, mint a szabadban telelt, parasztkasbeli anyja.

Ezért, a melyik méhészt a fiasítás szaporodásában a szabályos és így, gyakorlati méhészeti szempontból előnyös progressiot akarja elérni, az kezdje *a szabályos eltelelésen*.

Simay L. Tivadar.

A virágpor, mint a méhek tápláléka.

A közkezen forgó méhészeti kézikönyvek, még a legújabbban megjelentek is feltűnő röviden, mondhatni alig számbavehetően foglalkoznak a méhek táplálékával, épen semmit a táplálékot nyújtó növények ismertetésével. Egy 100—150 lapra terjedő kézikönyvben mintegy 15—25 sor van e tárgynak szentelve; ellenben egészen részletesen, még anatómiai ábrákkal is illusztrálva találjuk a here himtermészetének, az anyaméh petefészkeének az ismertetését.

Joggal kérdehetem, fontosabb-e ez a méhészetre nézve amannál? Fontos mindkettőnek ismerete, tehát a méhészeti kézikönyv írójának legalább olyan arányban kellene foglalkoznia a méhek táplálékának kérdésével, mint a nemek ismertető jeleivel. Sőt az egyszerű méhésztre nézve hasznosabb azt tudni, hogy mik a táplálék

tulajdoaságai s honnan szerzi azt a méh, mert különösen ebben az irányban igénylik a méhek az ember legnagyobb segítségét s különösen ezen a téren emelkedhetnék az ember a méhek földi gondviselőjének rangjáig.

Ebből az okból választom most rövid czikkem tárgyául a virágpor ismertetését, jövőre nézve pedig óhajtanám, ha feladatunkká tennők e lapok hasábjain időközönként egy-egy cikkekcskében a táplálék kérdésének tárgyalását felszínen tartani.

A kifejlődés legfelsőbb fokán álló virágnak 5 főrésze van:

1. a kocsány, mely a virágot az ághoz vagy tőhöz erősíti;
2. a csésze, vagy kehely, mely a belsőbb részek védelmére szolgál;

3. a párta, mely feltűnő színével vagy szagával magára vonja az ember figyelmét és hat a rovarvilág érzékeire, a virágbimbóban pedig szintén védelmére szolgál a belsőbb részeknek;

4. a porzó, mely a virág egyiknemü —,

5. a termő, mely a virág másiknemü ivarrészét alkotja.

A porzó és a termő lényeges virágrészek, mert a porzónak a termőre való hatása nélkül gyümölcs nem jön létre. A porzók a virágport, a termő melletti mézválasztó szervek a mézet szolgáltatják.

A virágpor a méhnek az, a mi nekünk a hus, a gabona, a méz pedig, a mi reánk nézve a tizifa, a szén, a zsír.

A porzónak és termőnek alapos tanulmányozása, a méhek életszükségleteire való folytonos figyelemmel, a kettő közötti összekötő kapcsolatok folytonos kutatása mellett, fontos eredményekkel járhat a méhtenyésztésre nézve.

Hiszen a kérdéseknek egész halmaza áll előttünk megfejtetlenül. Pl. Miért nem száll a méh ott, a hol elég kecskefüz virágzik. az éger vagy a nyárfára, mikor ezek is bőven adnának virágport? Miért nem gyűjt különböző növényfajról egy kiröpülése folyamán, miért csak egyfélétről? Honnan van az, hogy míg az egyik vidéken megszállja a méhsereg, a másikon nem keresi föl ugyanazt a növényfajt? Én pl. még nem láttam a tisztos fűvön (a tarlóvirágon) méhket, holott Göndöcs Benedek elsőrendű mézelő növénynek tartotta, mert — nem kételkedem — Békés-Gyula környékén valószínűleg olyannak tapasztalhatta.

Szóval sok a kérdőjel, érdekes és érdemes is mindenik irányában kutatni. Minő tehát a virágpor?

Ha jó nagyítóval vizsgáljuk, azt láthatjuk, hogy minden növényfaj érett virágpora egymástól elkülönült szabad szemcsékből, helyesebben sejtekből áll; minden egyes ilyen sejtnak a neve a tudományban *pollen*.

Mindegyik pollen kettős falu. A külső vastag, szívós, bőrnemű, a belső vékony, rugalmas, hártyaszerű. A külső falon vagy szemölcsöket, vagy tüskés kiemelkedéseket, vagy lécz, pánt, illetőleg abroncs alaku megvastagopásokat, különböző idomu paizsokat vagy pánczélokot találunk, melyek mind a belső tartalom védelméül szolgálnak, egyéb rendeltetésükön kívül. Azonban helylyelközzel vékony marad a bőr, sőt itt-ott betöltetlen nyílások, likacsok, gödrök, keskeny árkok törik át egészen a belső falig, mely azonban teljesen körös-körül zárja a sejt-tartalmat. Ezeken a vékonyan maradt tájakon vagy réseken szokott a belső tartalom az eső vagy más folyadék behatására vékony szál alakjában kinyomulni körülhüvelyezve a belső, nyulékony fallal. Ezen vékony pollenszálakat nevezik a botanikusok pollentömlőknek, ilyenek szerepelnek a termékenyítési folyamatbau.

Gyakran valamely olajnemű vagy viasznemű anyagból álló bevonat is észlelhető a pollen felületén, a mitől a virágpor ragadósá, vagy egymáshoz tapadóvá válik.

A virágporsejt belső tartalma olyan, mint minden növényi sejté. Egy sűrű, szemcsés, finom kásaszerű anyagból áll, melyben egy vagy két élesen határolt gömbalaku testecske s több kisebb-nagyvbb rög szokott lenni; ez az egész tartalom közös névvel *protoplasmának* neveztetik, az ebben levő egy-két gömböcske *sejtmagnak*; a plasma által el nem foglalt kisebb-nagyobb üreget *sejtnedv* tölti ki. Gyakran a protoplasmában a különböző fajoknál különböző mennyiségben keményítő szemcsék és olajcseppecskék is találhatóak. Ennyit a pollen szerkezetéről.

Ha vízbe tesszük a virágport, azt látjuk, hogy a kerülék alaku szemekből köralakuak lesznek, szóval a pollennek földuzzadnak, gömböcskékké dagadnak különböző gyorsasággal. Pl. a tökfélék virágporaszemei oly gyorsan, hogy a fal, mely a duzzadással lépést tartva, nem képes megnyulni, megreped s az így támadt résen a plasma kiömlik s nemsokára megszűnik élő anyag lenni.

Íme, ezen tulajdonság s a pollen külseje, alakulása, valamint belső sajátos tartalma, megjegyezvén, hogy mindez ugyanazon növényfajnál állandó, talán némi világot vethet ama kérdésre, hogy miért válogat a méh a különböző fajok virágpóra között, vagy arra, hogy vajjon nem sanyli-e meg, ha — nem lévén miben válogatnia, kénytelen nem kedvelt virágport hordani? Nem lehet-e ez oka különböző bajoknak, hiszen a hüvelyéből kiszabadult plasma alkalmas talajául szolgálhat különböző fertőző és alsórendű szervezeteknek?

Ismertetnem kellene még a pollen fizikai és kémiai tulajdonságait, hanem erről más alkalommal,

Kovács Béla tanár.

A méhek téli itatása.

Kevés méhészt gondol arra, hogy honnan veszik télen a vizet a méhek? a mire, különösen akkor van szükségünk, mikor a fiasítás elkezdődött s leginkább pedig, mikor a méz már részben, vagy egészben kijegeczesedett.

Az a víz, mely a párákból kötődött meg és a kaptár oldalára ülepedik: *nem elegendő*. Ezt eléggé bizonyítja az a sokszor tapasztalt tény, hogy némely méhcsalád, a vizbeli szükségétől kényszerítve, télen is kiröptül; rászáll a méh a fagyos földre, vagy a hóra, hogy vizet kapjon. Igen is természetes, hogy a kiröptült méhek nagy része soha se tér többé vissza a családhoz, hanem ott dermed meg a fagyos földön, vagy a havan.

Mondhatni, hogy minden családnak szüksége van télen vízre; még pedig a fiasítás szaporulatával fokozatosan többre. Erről meggyőződhetik minden méhészt, ki méhesét figyelemmel kíséri. A méhek nyughatatlansága, mely jellemző a téli kiröptülésnél is, — mindjárt elárulja, hogy vízhiányban szenvednek. Az ilyen család előbb fölbontja a mézes sejteket s a jegeczedésnek indult méz jegecsei közül a folyékony részt kiszívja, felhasználja. Ez nagy pazarlás, mert a kaptár aljára kihányják a méz-jegeczeit, melyek veszendőbe mennek, míg ellenben, ha elegendő vizök van: a jegeczes mézet is fölhitítják és elhasználják.

Könnyen meggyőződhetik minden méhészt, hogy egy kevés vízzel milyen nagy jótétményt végzett. Azonnal nyugodt lesz a

család s *megfelelő időjárás mellett*, szabályos a tisztulási kiröptülés, a nélkül, hogy a fagyos göröngyön, avagy a havan, életét kockáztatná egyetlen méh; megszünik egyszersmind a fennebb ösmertett rablógazdaság is, mely minden esetben a család tönkrejutását eredményezi.

Tél vége felé és tavasz kezdetén van legnagyobb szükség arra, hogy a méhek vízhiányán segítsünk. Különösen február vége és márczius elején, mikor veszély nélkül nem igen röptülhetnek ki vízszerezés céljából

A Berlepsch-kaptároknál könnyü segíteni a bajon, a nélkül, hogy kockáztatnánk a családot; mert, ha *alkalmas időben*, midőn t. i. a hő a fagyponton legalább valamivel felül van, ha a mézkamrában az áteresztő deszkácskát fölnyitjuk, oda illeszthetjük az itató edényt; természetesen gyorsan végezve, nehogy a behatóló hideg lég a családnak ártalmára legyen. Az itató edény ugy helyezendő el, hogy mellette hideg levegő ne hatolhasson a kaptárba. A Ziebolz-féle edény, vagy a már ösmert itató vályuk alkalmasak erre a célra. A ki ilyennel nem rendelkezik: egy jó darab nedves szivacs, vagy moha is megteszi a szolgálatot. Bármit használjunk: arra hideg kizáró takarót kell tenni, hogy az edény is melegbe legyen.

A paraszt kasoknál a kasok alá, vagy a röplyuk elébe kell helyezni a vizes szivacsot, vagy mohát.

Moldován Illés,
lelkész és méhész.

Több méhesalád és egy közös mézkamra.

Alfonsus A. veti föl e kérdést az »Oe. U. B. Ztg.« legutóbbi számában, felcmlítve, hogy a német méhészek Görlitzben tartott VI. vándorgyűlésén mint *talány* volt tárgyalva, hogy abban az esetben, midőn két különböző méhesalád egy közös mézkamrába mézel, (a mi péld. a dán méhészetekben gyakran fordul elő) miért nem támadják meg az anyaméhet?

Az a két kérdés került tárgyalás alá, hogy 1. a két külön család népe hogyan dolgozhatik barátságosan együtt, a közös mézkamrában? 2. hogyan eshetik, hogy egyik kaptárban az anyaméhet nem ölik le s nem egyesül teljesen a két család?

A »talány«-t *Gerstung* lelkész fejtette meg, még pedig a jelen-

voltak közös megelégedésére. Gerstung szerint a gyűjtő méhek az idősebbek közül valók, a melyek már többé nem viselkednek olyan vonzalommal az anya iránt, mint a fiatalok, a melyek nagyon ragaszkodnak az anyához. Ebből önként következik, hogy a melyik méh az anya iránt nem nagyon érdeklődik, érte nem kezd harczot. Egészen másként történnék, ha a költő-kamrák volnának összekötve, egymással. Ebben az esetben, kétségen kívül megölnék a fiatal méhek az egyik anyát és egyesülnének.

Ebben a megfejtében csak arra találunk elfogadható feleletet, hogy a két külön család népe miért nem támadja meg az anyákat, de nem egyszermind arra is, hogy a gyűjtő méhek *egymást* miért nem támadják meg?

Azt hisszük, ennek oka a bő mézelésben keresendő s az ilyen közösség is csak a fő mézelés alatt tartható fenn. B.

Csarnok.

Méhek dala.

Munkások.

Mily szép a föld nekünk :
Mienk az illat!
Derülj, tavasz-egünk!
Jöjj, langy fuvallat!

Nyisd kebledet, virág!
Szerelmed éltet.
Mért volna e világ,
Ha nem te érted?

S neked miért e lét,
Ha nem miértünk
Lehelled gyönyörét? —
Mit csak mi értünk.

Szerelmed mámore:
Egy — boldogságunk.
Szűz lényed himpora,
A mire vágyunk.

Mily élv! Mily isteni:
Lebegni benned!

Kasunkba gyűjteni
Gyönyör-sejtelmet!

Jóhet majd tél — vihar,
Csirát fagyasztva:
Virágok álmival
Várunk tavaszra.

Hérek.

Urak vagyunk, Nevünk: here.
De mi nem gondolunk vele.
A munka nem a mi bajunk;
Elvégzi szolgálai fajunk.

Jól is van így ez. Szálljanak
Mézért, míg süt a drága nap.
Míg a rabszolga messze jár,
Velünk mulat a napsugár.

Fényében úgy el ragyogunk;
Hinnünk kell, hogy csak mi vagyunk.
Terített asztal vár reánk.
S étvágunk ósileg falánk,

Jól élni: a mi érdemünk,
S meg is kívánja ezt nemünk.
Szegény méhből mi lenne, haj,
Ne volna csak a here-faj!

Ugy-e tehát, hogy érdemes:
Legyen, ki csak a készre les.
S királyi kegy és női kegy . . .
Élet, halál, csak egyre megy.

Királynő.

Csak egy a gond: a faj, a faj!
Szegény bohó tömeg!
Fut, vagy hever. De egy a baj:
Ha nincs a gondra *egy*.

Szedj illatot, dolgos csoport,
S képzeld, hogy bírod azt.

Erélyed annyit összehord:
Miért ne higj tavaszt.

Ah, nem azé az élv, ki bír:
A birtok csak teher.
Percz érdeme a dics, a hir;
A boldogabb hever.

Enyim a gond, s a hatalom;
Ábránd, mámor — övök.
S egyszerre mégis mind birom,
Ha földerül az ég.

Mind.

Mily szép a föld! — Urak vagyunk!
Mi élvezünk: mi fáradunk! —
Gyönyörért gond, gondért gyönyör
Méz-illatért, repülve, föl!

Dr. Nagy Mór.

Visszaemlékezés.

A hanyatló évvel a jövő küszöben, elém tűnnek gyermekéveim, midőn jó szülőim lakásában éltem, tele vágyódással, remény-nyel. Szemeim előtt áll újból szülőim egyszerű méhészete, melyben én is ott forgolódtam, mint készséges segítő. Előttem áll újból a kis papi telek, rég eltűnt, ódon lakával, veteményes, virágos kertjével, benne az egyszerű fedél alatt, a nyílt méhes, kupos venyige és vessző-kasaival. Ott vagyok újra fiu- és leányjátóstársaimmal. Bejárjuk a szép virágos és veteményes kertet. A leánykák liliumleveleket szednek, mert hisz nekik varrnioik kell. Rózsatövisekkel szépen sorba szurkálják a leveleket és ezt nevezik tődzölésnek; ezeket rakják le férjhez adó bábuiknak. Majd sóskaleveleket, ribizskét, egrest és mákot szednek; mert hisz ezalatt a gazdálkodó fiuknak ebédet kell készíteni. A fiuk ezalatt bürökből, bodzafából szarvasmarhákat, — tört cserép- és üvegedények füleiből lovakat készítenek, paszulyokból juhnyájakat alkotnak; kis fackéikkel, boronáikkal, szekerükkel szántanak, vetnek, takarmányt, gabonát hordanak, . . . szóval megéheztek, elfáradtak, érdemesek a pihenésre és jó ebédre. Majd behuzódunk a méhszinbe, legkedvesebb mulatóhelyünkre, elkölteni gyermekkészítette lakomáinkat, melyet jó anyám

gyakran egy-egy jó sarkalat barna kenyérrel egészít ki. A méhes előtt áll édes apám; pipázva gyönyörködik a szorgalmas méhek röpkedésében. Majd egy-egy jóakaró pillantást vetve felénk, jóízűen mosolyog gyermekes bohóságainkon. Majd eltávozik papi s gazdasági teendői után látni, de meghagyja: gyermekek, jól vigyázzatok, ha eresztenek a méhek! Nemsokára egyik kas előtt sűrű röpkedést látunk mind erősödve. Nagy örömmel rohanunk be az ebéd körül forgolódo anyánkhoz (mert ő volt a rajbelogó). Jaj anyám, eresztenek a méhek! Ki boldogabb, mint mi, hogy megláthattuk s megmondhattuk. Gyönyörködünk mi is a raj zummogásában, röpkedésében, ostorral sem lehetett volna elhajtani, meg aztán fáradtságunk jutalmául, egy kis lépes méz is volt ígérve. Ez alatt a játszótársak némelyike rohant haza, megmondani, hogy a pap méhei eresztenek, hátha az övék is igen. Mert abban az időben, kis falunkban sokan tartottak méhet; a méhészet akkor még jól fizetett. Oh ha azok a gazdag méhes köpük jutnak eszembe: úgy tetszik, hogy akkor gazdagabb volt a rét, mező, minden, mint most; a nap tisztábban, fényesebben ragyogott le, a mező illatosabb volt, mint most. Hisz akkor tavaszon és rajzás után $\frac{2}{3}$ -ig vágták vissza a lépeket s mégis dusan mézeltek.

A méhektől, mi kis méhészek . . . dehogyan féltünk! Egy-két méhszurást fel sem vettünk. Hisz megtörtént, hogy ha valamitől felbőszültek a méhek, egész özönnel szurták össze arczomat, fejemet, de azért másnap mégis közöttük voltam. Az, hogy a földön mászkáló méhek naponta hol egyikünknek, hol másikunknak megszurták mezitelen lábainkat, igen közönséges volt s kevésbe vettük, mint egy csalánycsípést. Ott volt a sok méhfű s más illatos virág, hétfélével bedörzsöltük, s ha nem használt, nem is ártott; azért naponta mégis megjelentünk, a méhszin körül és méhesben, hol játszószerceink voltak összegyűjtve.

Multak a napok, multak az évek, a boldog, gondtalan gyermekorból kiléptem. Már csak a szünidők alkalmával lehettem otthon. Gyermekkori játszótársaim falumban eloszlottak, elhulltak melőlem. Vagy a halál távolította el örökre, vagy elhivatásuk vonta másfelé. Egyedül maradtam, néha egy-egy tanuló barátom társaságában, de a méhszin továbbra is legkedvesebb tartózkodási helyem maradt. Oda forrtam gyermekemlékeimmel és a méhek zummogása nélkül nem

tudtam élni. Ott rendeztem be tartózkodási helyemet; ott voltam, mikor a munkaidő engedte. Ott volt nap-pal üdülő, enyhülő helyem, az ottan elhelyezett ágyban aludtam legédesebb álmaim. A nagy természetet végtelenül szerettem. A mindenséget együttesen képzeltem egy erős, élő Istennek, a mely benne van mindenben. Gyönyörködtem a nyílt méhesbe becsikázó villámok fényében, a suhogó eső a méhek morgásával vegyülve, a legkedvesebb altató dalom volt. Elmerengtem a holdvilágos estvéken s gondolkoztam a méhek titkos életén, s elgondoltam, hogy milyen méhészetem lesz majdan. Ágyam mellett húzódott el az a pad, melyre a méhköpiük voltak helyezve, fülem a padhoz nyomva, órákig elhallgattam a harmonikus és nem harmonikus hangokat s ha valami rendkívülit vettem észre: rendre jártam a kasokat, hogy megtudjam, honnan származik. A méheket nem a mézükért, hanem önmagukért szerettem, mert gyönyörködtetett munkásságuk, okosságuk. Mindig mély sajnálkozással töltött el az az eljárás, hogy ősszel mézükért leperzselték, vagy lekénezték. Bár akkor semmi tudomásom nem volt még a keretes rendszerről, az okszerű méhészetről, de azért sokat tűnődtem, hogyan lehetne megtartani életüket azon kedves, szorgalmas munkásoknak. Az állatok szenvedései iránt mindig mély részvétet éreztem, mert egy-egy oly életet láttam bennük, mint mi magunkban.

Szülőimtől tanultam szeretni a növényeket és állatokat és az azok iránti kimélet talán mélyebb gyökeret vert keblemben, mint ők gondolták volna. A kedves méheket, a virágokkal összeforrvá, ugy szerettem, mint testvéreimet. Talán nem tudtak volna naponta annyi szurást ejteni rajtam, hogy azért gyűlölséggel gondoltam volna reájuk. Hiszen jól tudtam, hogy miért teszik, azért igen természetesnek találtam. Erős elhatározásom volt, hogy mézükért a kedves bogárkákat el nem pusztítom, ha valaha méhész leszek.

Az évek multak. Sok csalódás ért, sok keserű napot láttam, — a kedves méhektől hosszú időre megváltam; de nem kedves emlékeimtől, nem az irántuki szeretetemtől. Tanítói pályám küzdelemteljes, nehéz volt. Hosszu időn át nem tudtam méhészetet berendezni. Végre sok hányódás után egy kis bennvalót vásároltam egy nyomorult viskóval. 4 társammal egy eladó méhest megvettünk, felosztva, 3 méhcsaláddal megkezdettem a méhészetet. Már akkor

nem kellett törnem az eszem, hogy mikép mentsem meg a méhek életét, mert már a méhészeti egyletek javában munkálkodtak és én innen is, onnan is olvasgatva: sok elméletet, ösmereteket szereztem, úgy, hogy mikor neki fogtam, csaknem kész méhész voltam. Egész buzgalommal fogtam egy kis körű egyesület megalakításához, oly emberekkel, kiknek egyike sem volt méhész. Akkor még nem gondoltam, nem álmodtam, hogy méhészeti író is leszek. De hisz ki a méheknek igazi barátja, szereti tanulmányozni, van egy kis irodalmi esmerete, hajlama, könnyen azzá lehet; a méhek életének kutatásában tárgy mindig akad, csak tessék hozzá fogni bátran. Azok a méhészeti szaklapok szerkesztői oly szíves jóindulatuak, hogy ha a beküldött munka tárgya megérdemli, a durva, faragatlan munkából is szép, csiszolt közleményeket állítanak elő. és annyira kerülük a személyi ambitio megbántását, hogy a beküldött munkákon eszközölt javításokat, tisztességesebb mezbe öltöztetésüket a munka írója előtt is észrevétlenné kívánják tenni, úgy, hogy maga az író is szentül hiszi, hogy egész tetsző alakjában az övé, csak épen a nyomtatás folyt be reá, hogy most jobban tetszik, folyékonyabb, gördülékenyebb, jobban hangzó, mint kézírásban volt. Én készséggel megvallom, örömmel megnevezem, hogy engem Bodor L., Kováts A. azon időbeli, nagyérdemű, a méhészeti ügyért lelkesülő szerkesztők jóindulatu, megleghangu buzdító, bátorító felhívásuk tett méhészeti íróvá. Meg vagyok győződve, hogy minden méhészeti író embertársa iránti önzetlen szeretet vezet munkálkodásában. Őszintén megvallom, és én úgy érzem, s úgy tudom, hogy e méhek igazi barátjának munkálkodása alatt szerzett apró-cseprő örömet, kifurnák oldalát, ha embertársaival nem közölhetné. Ez a méhészek megbocsátható gyengesége.

Az évek mulnak, a napok tűnnek, . . . hajam közül mind sürübben kikandikaló fehér hajszálak az enyészetre emlékeztetnek, de szegényes, kis lakomban annyi szenvedés, hányódtatás után béke, megelégedés honol; tanítói pályám által nyújtott sok keserű csalódást méhcim által az enyhülés reménye váltotta fel. Mikép méhrajaim zsongása, megszorodott családom, 8 darab rajom vig zanája tölti be naponta apró örömeivel szerény lakom és a fejem fölé boruló ősz mellett ott a reményt keltő tavasz gyermekeimben, mely feledtetni velem, hogy az őszt még a tél is követi. És mi úgy

szeretjük sokaságuk mellett is mindeniket és jobban örvendünk gondtalan, boldog életüknek, mint számos rajainknak. De méheimet ma még jobban szeretem, mint gyermek- s ifjúkoromban; mert hogy mostoha, hálátlan tanítói pályám mellett mégis meglegedettek, boldognak érzem magam és ilyennek találok családom is, méheimnek köszönhetem. Ők kellésszé teszik a munkát, mit velük töltök, megenyhitették a nyomort, melyet tanítói pályám nem tudott tenni; a családi tűzhelyt a szeretet fészkevé varázsolták. Ifjúkorom ismét felelevenedni látom, mert tavasz kezdetével ott sürgönek az egyszerű méhes előtt gyermekeim, kik ép úgy eljátszadoznak ottan, mint mi tettük egykor, — kik ép úgy szeretik a méheket, mint én szerettem, ép úgy örvendenek a rajoknak is oly örömmel, egymással vetélkedve adják hirül, ha a raj kivonul, mint én tettem egykor. Szeretik az állatokat, virágokat, bejárják a közeli virágos rétet, örvendenek az életnek, szeretik a nagy természetet. Hisz a természet titkos munkálkodásában mindenütt Isten keze látszik, Isten szava hangzik!

Csiki János.

Meghívás közgyűlésre.

Az erdélyrészi méhészegylet 1896. január 26-án d. u. 3 órákor rendes közgyűlést fog tartani az erdélyi gazdasági egyesület üléstermében (lőtér, gr. Mikó-palota), mire a tagok tisztelettel meghívottnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés a választmány működéséről.
3. Az ezredéves kiállítást és méhészeti kongressust előkészítő bizottság jelentése.
4. Pénztárnoki jelentés.
5. A könyvtárnok jelentése.
6. Jelentés a mintaméhes és a múlt évi üzembről.
7. Pénztárvizsgáló-bizottság jelentése.
8. Az 1896. évi költségvetés megállapítása.
9. Jelentés a »Méh és Világa« kiadásáról.
10. Három választmányi tag választás.
11. Indítványok.

Bánffy Ernő,
elnök.

Wieder József,
egyleti főtitkár.

Közgyűlési meghívó.

A szamosujvári méhészkör évi rendes közgyűlését 2896. év jan. 5-én délután 3 $\frac{1}{2}$ órakor tartja meg a városi tanácsteremben, miről körünk tagjai azon tiszteletteljes kéréssel értesítettnek, hogy azon minél számosabban megjelenni sziveskedjenek.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés a lefolyt évről.
3. Pénztárvizsgáló-bizottság jelentése az 1895. évi zárszámadásról.
4. 1896. évi költségelőirányzat megállapítása.
5. Egy választmányi tag és pénztárnok választása.
6. Egyesek önálló indítványai.

A szamosujvári méhészkör választmányának 1895. év decz. 21-én tartott üléséből.

Kovrig Simon s. k.
elnök.

Kapatán Márton s. k.
titkár.

Vegyesek.

— **Egyletünk tagjaihoz.** Választmányunk határozata értelmében figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy a kik tagsági díjaikat a mult évről nem fizették még, *február* hótól fogva lapunkat nem küldjük.

Ez uttal kérjük az ügy és egyletünk igaz barátait, hogy sziveskedjenek az ügynek minél többet megnyerni.

Egy évi tagsági díj 2 frt, mely összegért a »M. Közlönyt« is adjuk. A tagdíj beküldése után lapunkat azonnal küldjük.

A ki tagnak akar jelentkezni, forduljon az erdélyrészi méhészegylet pénztárnoka: Biró Gyulához (Kolozsvár, Trencsintér 13. sz.) Ugyanoda küldendő a tagsági díj is.

— **A magyar méhészek kongresszusa védnöke.** Említettük lapunk mult számában, hogy a magyar méhészek kongresszusát előkészítő bizottsága egyhangulag abban állapodott meg, hogy védnökül Dr. *Weckerle* Sándor volt miniszterelnököt fogja felkérni. Örömmel tudatjuk méhésztársainkkal, hogy *Weckerle* elfogadta a meghívást, sőt, a nála tisztelgő küldöttségnek azt is megígérte, hogy a kongresszus üléseiben és kirándulásaiban is résztvesz.

— **A magyar méhészek országos kongresszusa.** Közeledik az idő, midőn Magyarország ezredéves fennállása nagy nemzeti ünnepének megnyitására ébredünk. A magyar méhészekre kettős ünnep vár. Ez az ünnep örök emlékezetű lesz. Mert ekkor fognak összegyülni Magyarország valamennyi méhészei és képviselőileg összes méhészegyletei, hogy megtartsák Magyarország fennállása óta az *első* méhészekongresszust. Nem hisszük, hogy volna hazánkban egyetlen méhész, a kit ne érdekelne az ország minden részéből összesereglendő méhészek nagy gyűlése, mely nemcsak ünnepszámba fog menni, hanem hivatva lesz, hogy fontos kérdésekben döntő szavát hallassa. Alig hisszük, hogy szükség volna reá: de mégis felhívjuk méhésztársaink figyelmét e kongresszusra. Bizonyára kevesen lesznek méhésztársaink között, a kik nem vehetnek részt e nagy nemzeti ünnepen. Ezért, már jó előre felhívjuk a figyelmét méhésztársainknak arra, hogy a ki csak egyszer látogathat föl a fővárosba, a kiállítás tartama alatt, intézze úgy ügyeit, hogy felmenetele augusztus 30—31-ike közötti időre essék, midőn a kongresszus is meg fog tartatni.

— **Magyarország méhészetének a történetét** *Sötér* Kálmán, a »Méh és Világa« szerzője fogja megírni a milleniumra. A magyar méhészek kongresszusát előkészítő bizottság fölkérésére megígérte *Sötér*, hogy a mennyiben, most már az idő rövidsége miatt, lehetséges, eleget tesz a bizottság óhajtásának. Minthogy a munka megírásához szükséges a lehető kimerítő adatgyűjtés: e helyütt is felkérjük a méhészet barátait, sziveskedjenek a méhészet történetére vonatkozó, minden, tudomásukra jutott adatot egyletünk elnökségénél közölni.

— **A méh természetrajza.** Dr. *Bálint* Sándor kiváló tudósunk, a »méh természetrajza« című munkáját befejezte s már nem sokára sajtó alá fog kerülni. Tervben volt, hogy a munka, mely egyesületünk tulajdona, lapunk melléklete gyanánt adassék ki, mint-hogy azonban sokkal terjedelmesebb lett, mint előre tervezve volt: önálló kötetben fog megjelenni, számos illusztrációval. E hír bizonnyára megörvendezteti a méhészet barátait; mert olyan munka fog nem sokára közkézre adatni, mely ebben a nemben nemcsak a magyar méhészeti irodalomban páratlan, hanem az idegen irodalmi termékek sorában sem akad versenytársa. Már azokból a részle-

tekből, melyeket lapunk útján eddig ösmertettünk, bizvást remélhetjük, hogy Bálint munkája mindent fel fog ölelni, a mi a tárgyhoz tartozik és úgy a méhésznek, mint a természetrajzzal foglalkozó szakembereknek tartalmas, tanulságos és élvezetes olvasmányt fog nyújtani.

— **A milleniumi kiállításra bejelentett tárgyak** felküldési határideje ápril 15-ére állapítottatott meg. Figyelmeztetjük tagtársainkat, hogy a kik a méhészeti csoportba bejelentettek, idejekorán készítsék elő tárgyaikat, hogy a kijelölt határidőre küldhessék föl.

— „**Nem fogadom el.**“ Evvel a felírással jött vissza felbonthatlanul az ezredéves országos kiállítás kerületi bizottsága levélborítékban, *Mutnyanszky* Jenő irtszteni főszolgabíróhoz intézett megkeresvény, melyben egyesületünk, az ezredéves kiállítás méhészeti csoportját illetőleg, adatokat kért. Egyesületünk az esetet bejelentette a főispánhoz, kérve, hogy árvamegye egyik, fent nevezett, hazafias érzelmű szolgabíróját figyelmeztesse, hogy a megkereső testület nem politikai célokat szolgál, hanem a közös haza *minden polgára* javát akarja és hogy a haza ellensége az, (még ha nem hivatalnok is) a ki e cél ellen dolgozik, ha pedig hivatalnok, súlyos fegyelmi vétséget követett el azzal, hogy a *hüdatalosan* hozzá intézett levelet nem fogadta el.

— **A „Gazdasági Zsebnaptár“** tizenhetedik évfolyama is megjelent, *Gabócsy* Károly ösmert nevű gazdasági író szerkesztésében. A tartalomdús naptárból nem hiányzik a méhészeti rész sem; ezen kívül szépirodalom, szőlőszet, gyümölcsészet, borászat, baromfitenyésztés, konyhakertészet, kertészet sat. szintén helyet foglal a gondosan összeállított naptárban. Ara: 80 fillér. Kapható minden könyvkereskedésben és a szerkesztőnél, Berettyó-Ujfaluban, a ki 40 krért bárhova, bérmentve elküldi.

— **A méz szállítása.** E kérdésre vonatkozólag egyik tagtársunktól vesszük a következőket. Általában ónozott vaslemez, vagy cinklemezéből készült edényekben szokták tartani és szállítani a mézet, holott kétségbenvonhatatlan tény, hogy mindkét nemű érczedény, kivált ha huzamosb ideig áll benne a méz, bizonyos, könnyen felősmerhető, idegen izet ad a méznek, következésképp ez, az értékéből is veszít. Minthogy azonban az érczedény legolcsóbb és legkönnyebb, szállításra pedig, különösen azért alkalmas, mert nem törékeny; úgy segitettem a bajon, hogy az érczedény belsejét bevontam *viaszal*. Ez igen könnyen megy. Addig kell melegíteni az edényt, míg a viasz olvad benne s azután hengergetéssel, vagy rázással,

érintkezésbe hozzuk az edény belső falait az olvadt viasszal; a főlöseget kicsorgatjuk s *lassan* kihűlni engedjük. Az ekként kezelt edényben a méz jól áll és tartósabb is, mert a mézben levő savanyok nem támadhatják meg az érczet. (S.)

— **A viaszhamisítás** felösmerésére legegyszerűbb eljárás a spiritussal való kezelés. Egy poharba töltünk 2-3 ujjnyi vizet s abba tegyünk egy darabka tiszta viaszt. Ezután apránként annyi spiritust öntsünk a vízbe, míg a viasz nem uszik többé a felületen, de nem is merül alá, hanem a vízben uszkál; vagyis míg a spiritussal vegyített víz súlya egyforma lesz a viasz súlyával. Ekkor vegyük ki a viaszt s abból a viaszból tegyünk egy darabkát az edénybe, a melytől tudni akarjuk, hogy nincs-e hamisítva? ha a vizsgálendő viasz úszik a felületen: bizonyos, hogy hamisítvány, vagyis, földviasszal (ceresin) van vegyítve.

— **Uj vándortanító.** Az ötödik kerület vándortanítójául *Forgács* Lajos neveztetett ki. Az új vándortanítóban kiváló szakembert nyert a kerület. Gratulálunk a kineveztetéshez.

— **Királynőt egy márkáért!** A »D. B. Freund« legutóbbi számában panaszos kifakadást találunk az anyaméhek drágasága miatt. Felhívja a méhész-egyleteket a panaszkodó méhész, hogy azok segítsenek a bajon. Hivatásuknak akkor fognak megfelelni az egyesületek — ugymond — ha olcsón szállítják az egyleti tagoknak az anyaméhet, például *egy márkáért*. Az nem baj, ha az egyletnek többé is kerül, mert a méhészet fejlődése directe mégis visszatéríti a veszteséget. Igaz, csakhogy nem az egyesületek pénztárnoka inkassálja. No meg aztán hogyan lehet ellenőrizni, ha vajjon nem fogják-e illetéktelen egyének is élvezni, az egyesületek pénztára rovására a nagy kedvezményt? Erről hallgat a német kollega. Evvel kapcsolatban megemlítjük, hogy ezt az eszmét magáévá tette egyletünk is évekkal előbb. Szállított több tagnak anyaméhet előállítású árban; de oly nehézségek merültek föl, melyek miatt, egyelőre be kellett szüntetni az e czélből való anyanevelést.

— **Mire jó az anyaméh-méreg?** Weszfáliában tartott egyik homeopata orvosi ülésen úgy nyilatkozott Dr. *Graf*, hogy az anyaméh-méreg szerelemföltés ellen jó orvosság volna, minthogy az anyaméh a legszerelmeföltőbb lény a világon, mert maga mellett nem tűr más kegyenezőt. Önkényt következik, hogy e nyilatkozat jó hangulatba hozta a kongresszus komoly tagjait; a szerelemföltéstől gyötört szerelmesek pedig várják a verdictet, ha vajjon bevált-e az orvosság? De még inkább várják a méhészek maguk, mert ez a drága és bizonyára kelendő orvosság, mégis csak fölhozná a méhészek csillagát.